

Dosarul nr. 2ra-522/2023
2-22082893-01-2ra-05042023

Prima instanță: Judecătoria Cimișlia, sediul Leova (S. Gurițanu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Comrat (G. Colev, Ș. Starciuc, A. Curdov)

DECIZIE

01 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Aliona Miron
Oxana Parfeni
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de Sveatoslav Butuc,
în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Butuc
Sveatoslav, cu participarea persoanei interesate Casa Națională de Asigurări Sociale,
cu privire la constatarea faptului cu valoare juridică,
împotriva deciziei din 26 ianuarie 2023 a Curții de Apel Comrat,

c o n s t a ț ă :

La 10 iunie 2022 Butuc Sveatoslav a depus cerere cu privire la constatarea
faptului care are valoare juridică și anume că a activat în muncă în calitate de
maistru-pădurar „Ocolul Silvic Băiuș”, la „întreprinderea pentru Silvicultură
Iargara”, în perioadele 01.01.1999-31.12.1999 și 01.01.2001-31.12.2001.

În motivarea acțiunii a invocat că, a început activitatea de muncă la data de 26
martie 1980 în calitate de lucrător la fosta Întreprindere pentru Silvicultură în
diferite subdiviziuni și muncește până în prezent. În perioadele 01.01.1999 –
31.12.1999 și 01.01.2001 – 31.12.2001 a activat la Întreprinderea de Stat
„Întreprinderea pentru Silvicultură Iargara”, în calitate de maistru-pădurar la „Ocolul
Silvic Băiuș”.

Reieșind din faptul că a împlinit vârsta de pensionare cu dreptul de pensie
pentru carieră lungă stagiul de 39 ani, s-a adresat la Casa Teritorială de Asigurări
Sociale Leova cu carnetele sale de muncă, și alte documente, pentru stabilirea
pensiei. La 08 februarie 2022 a primit scrisoare de refuz nr.15/2022/458 la
calcularea stagiului de muncă legat de perioadele de activitate 01.01.1999 –
31.12.1999 și 01.01.2001 – 31.12.2001. Motivul refuzului a fost lipsa contribuțiilor
sociale în perioada sus indicată.

În legătură cu refuzul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Leova și deoarece
o altă posibilitate luării în considerație a stagiului de muncă nu este, petiționarul este

nevoit să depună cerere privind constatarea faptului juridic în instanța de judecată în procedură specială.

Apartenența înscrierii respective din carnetul de muncă petiționarului se dovedește prin existența acestor înscrieri în carnetul de muncă de tip vechi nr.0695911 și deschiderea carnetului de muncă la data de 16 iunie 1999 cu seria AA nr.0282200 anume de către Gospodăria Silvică Iargara. Se mai probează prin faptului existenței înscrierilor chiar și la rubricile transferurilor în perioadele sus indicate, precum și la capitolul datelor privind retribuirea muncii, cu indicarea mărimii salariului. Ceea ce privește Agenția „Moldsilva”, au confirmat activitatea în muncă, însă nu puteau acorda confirmarea salariului calculat în legătură cu lipsa evidenței contabile (deteriorarea discului). Petiționarul menționează că dacă nu ar fi lucrat în perioada respectivă, nu erau să fie toate acestea.

Prin hotărârea din 27 septembrie 2022 a Judecătorei Cimișlia, sediul Leova, a fost admisă cererea înaintată privind constatarea faptului cu valoare juridică.

A fost constatat faptul că Butuc Sveatoslav, născut la XXXX, domiciliat XXXX, IDNP XXXX, a activat în calitate de maistru-pădurar „Ocolul silvic Băiuș” la Întreprinderea de Stat „Întreprinderea pentru Silvicultură Iargara” în perioadele 01 ianuarie 1999 – 31 decembrie 1999 și 01 ianuarie 2001 și 31 decembrie 2001 (f.d.54).

Prin decizia din 26 ianuarie 2023 a Curții de Apel Comrat, a fost admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva hotărârii din 27 septembrie 2022 a Judecătorei Cimișlia, sediul Leova.

A fost casată integral hotărârea din 27 septembrie 2022 a Judecătorei Cimișlia, sediul Leova, în cauza civilă la cererea depusă de Butuc Sveatoslav, cu participarea persoanei interesate Casa Națională de Asigurări Sociale, privind constatarea faptului cu valoare juridică, cu scoaterea cererii de pe rol pe motiv că la examinarea cauzei în procedura specială se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, la caz persistă existența unui litigiu de drept, invocat de reprezentantul persoanei interesate, ce ține de competența instanței de drept comun, circumstanță care duce la scoaterea cererii de pe rol.

Astfel, a concluzionat că instanța de fond nu a ținut cont de toate prevederile aplicabile cazului, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a examina sub toate aspectele legalitatea pretențiilor înaintate.

La 03 martie 2023, prin intermediul oficiului poștal, Sveatoslav Butuc, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei contestate, emiterea unei decizii privind menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului și-a exprimat dezacordul cu decizia instanței de apel, invocând că, refuzul includerii perioadei de muncă în stagiul este din partea Casei Naționale de Asigurări Sociale, care i-a dat indicații despre necesitatea confirmării stagiului de muncă în judecată.

A notat că, Casa Națională de Asigurări Sociale i-a comunicat că nu are o altă posibilitate de a obține sau de a restabili documentele care ar certifica faptul juridic a cărui constatare o solicită, conform art. 282 alin. (1) lit.b) din Codul de procedură

civilă. Astfel, în opinia recurentului, soluția adoptată de către instanța de apel este în contradicție cu probele prezentate (existența refuzului).

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Comrat a emis dispozitivul deciziei la 26 ianuarie 2023.

Materialele dosarului confirmă faptul că decizia din 26 ianuarie 2023 a Curții de Apel Comrat a fost expediată pentru cunoștință participanților la proces prin intermediul oficiului poștal la 15 februarie 2023 (f.d. 97), fiind recepționat de către recurent la 23 februarie 2023 (f.d. 99).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, recursul depus de Sveatoslav Butuc la 03 martie 2023, se consideră depus în termenul stabilit de lege.

La 10 aprilie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 110). Însă, până în prezent intimatul nu și-a valorificat acest drept și nu a depus referință.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct. 1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul declarat de Sveatoslav Butuc a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Totodată, având în vedere că legea procedural civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a recursului în vigoare la data depunerii acestuia, deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic.

În conformitate cu prevederile art. 431 din Codul de procedură civilă, examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.

Verificând decizia din 26 ianuarie 2023 a Curții de Apel Comrat, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată constată că la caz se consideră admisibil recursul declarat de către Sveatoslav Butuc și se impune necesitatea admiterii recursului, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei la rejudecare, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01.09.2023), săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

După cum rezultă din materialele cauzei, la 10 iunie 2022 Butuc Sveatoslav a depus cerere cu privire la constatarea faptului care are valoare juridică, și anume, că a activat în muncă în calitate de maistru-pădurar „Ocolul Silvic Băiuș”, la „întreprinderea pentru Silvicultură Iargara”, în perioadele 01.01.1999-31.12.1999 și 01.01.2001-31.12.2001.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză, de către prima instanță, prin hotărârea din 27 septembrie 2022 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova, a fost admisă cererea înaintată privind constatarea faptului cu valoare juridică. A fost constatat faptul că Butuc Sveatoslav, născut la XXXX, domiciliat XXXX, IDNP XXXX, a activat în calitate de maistru-pădurar „Ocolul silvic Băiuș” la Întreprinderea de Stat „Întreprinderea pentru Silvicultură Iargara” în perioadele 01 ianuarie 1999 – 31 decembrie 1999 și 01 ianuarie 2001 și 31 decembrie 2001 (f.d.54).

Judecând apelul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, instanța de apel la 26 ianuarie 2023 a admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, a casat integral hotărârea din 27 septembrie 2022 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova, cu scoaterea cererii de pe rol.

În susținerea soluției date, instanța de apel a dispus scoaterea cererii de pe rol pe motiv că la examinarea cauzei în procedura specială se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel neîntemeiat și pripit a adoptat soluția pe caz, expunându-se asupra scoaterii de

pe rol a cererii, prin ce se impune casarea deciziei contestate cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din motivele ce succed.

La caz, instanța de recurs constată că, contrar prevederilor art. 239 și art. 241 alin. (5) din Codul de procedură civilă, decizia instanței de apel este una nemotivată, iar concluziile instanței de apel sunt expuse într-o formă evazivă, incertă, neavând putere de convingere, fără a fi dată o apreciere cuvenită pretențiilor formulate în prezentul litigiu în raport cu materialul probator anexat la dosar, precum normele de drept ce reglementează acest aspect. Or, analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept, care i-au format convingerea în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, conchisă și fermă, să aibă putere de convingere.

Totodată, în conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din specificul obiectului acțiunii în cauză, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi, instanța de apel s-a expus în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei și cadrului legal, fără a da o apreciere concretă și clară ce ar determina definitiv și incontestabil certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns.

Instanța de recurs reține că, instanța de apel judecând apelul declarat de Butuc Sveatoslav, cu referire la prevederile art. 267 lit. 1) din Codul de procedură civilă, într-un mod greșit a reținut ca temei de scoatere a cererii de pe rol, faptul că cerința petiționarului cu privire la constatarea faptului care are valoare juridică și anume că a activat în muncă în calitate de maistru-pădurar „Ocolul Silvic Băiuș”, la „întreprinderea pentru Silvicultură Iargara”, în perioadele 01.01.1999-31.12.1999 și 01.01.2001-31.12.2001, este una litigioasă și care nu urmează a fi examinată în procedură specială, or, ajungând la o astfel de concluzie, instanța de apel nu a ținut cont de faptul că reieșind din specificul acesteia, la caz este important de observat că procedurii speciale îi sunt caracteristice anumite trăsături, care o deosebesc de alte feluri de proceduri judiciare civile.

Astfel, la examinarea cauzelor în procedură specială, alături de regulile generale ale procedurii judiciare civile, se aplică și norme procesuale speciale, care reflectă specificul examinării fiecărei categorii de cauze ale procedurii speciale. Totuși, procedura specială este indisolubil legată de celelalte feluri de proceduri judiciare civile. Aceasta decurge din principiile comune care reglementează ordinea de examinare a cauzelor civile și care permit stabilirea regulilor generale ale procedurii judiciare civile.

La fel, aceasta rezultă inclusiv și din prevederile art. 280 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în conformitate cu care, în procedură specială, cauzele se examinează de instanțele judecătorești după regulile de examinare a acțiunilor civile,

cu excepțiile și completările stabilite în prezentul cod la cap. XXIII-XXXIV și în alte legi.

Așa fiind, completul de judecată reține că în conformitate cu art. 279 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească examinează în procedură specială cauze cu privire la constatarea faptelor care au valoare juridică.

Conform art. 281 alin. (1) și (2) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească constată faptele de care depinde apariția, modificarea sau încetarea drepturilor personale sau patrimoniale ale persoanelor fizice și ale organizațiilor. Instanța judecă cauzele în care i se cere înregistrarea nașterii, adopției, căsătoriei, divorțului și decesului.

Conform art. 282 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească constată faptul cu valoare juridică în cazul în care:

a) acesta generează, în virtutea legii, următoarele efecte juridice: apariția, modificarea sau încetarea unor drepturi personale sau patrimoniale ale petiționarului;

b) petiționarul nu are o altă posibilitate de a obține sau de a restabili documentele care ar certifica faptul juridic a cărui constatare o solicită;

c) constatarea faptului nu este legată de soluționarea unui litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.

În acest aspect, este evident că instanța de apel a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a intra în esența cererii lui Butuc Sveatoslav cu privire la constatarea faptului a vechimii în muncă pentru o anumită perioadă de timp, prin urmare, fără a da o apreciere cuvenită pretențiilor formulate în prezenta cerere în raport cu materialul probator și normele de drept ce reglementează acest aspect.

Completul de judecată precizează că petiționarul Butuc Sveatoslav nu contestă decizia privind respingerea cererii de stabilire a pensiei anticipate pentru carieră lungă din 08 februarie 2022 și nu solicită anularea actului administrativ, petiționarul pretinde doar constatarea faptului ce are valoare juridică și anume că a activat în muncă în calitate de maistru-pădurar „Ocolul Silvic Băiuș”, la „întreprinderea pentru Silvicultură Iargara”, în perioadele 01.01.1999-31.12.1999 și 01.01.2001-31.12.2001. În această ordine de idei, instanța de apel avea obligația de a examina cauza prin prisma cerinței înaintate și în raport cu circumstanțele cauzei.

Este de menționat că, în virtutea art. 27 alin. (1) din Codul de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecății, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Sub acest aspect, instanța de recurs accentuează că, petiționarul Butuc Sveatoslav este în drept să adopte orice modalitate și mijloc procedural de apărare considerat ca fiind rezonabil, iar instanțelor de judecată le revine obligația de a garanta accesul la justiție și a respecta dreptul la un proces echitabil în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului și a legislației naționale.

În această ordine de idei, obiecția apelantei Casa Națională de Asigurări Sociale, precum că petiționarul urma să conteste refuzul său, dar nu să depună o cerere de constatare în procedură specială, reprezintă o excepție procesuală, dar nu o circumstanță care să ateste existența unui litigiu de drept între părți.

În atare circumstanțe, se stabilește că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante cazului, respectiv instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege.

În concluzie și în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Față de cele de preced, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza în instanța de apel pentru judecarea apelului în fond.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Butuc Sveatoslav.

Se casează integral decizia din 26 ianuarie 2023 a Curții de Apel Comrat, în cauza civilă la cererea depusă de Butuc Sveatoslav, cu participarea persoanei interesate Casa Națională de Asigurări Sociale, cu privire la constatarea faptului cu valoare juridică, cu remiterea cauzei la Curtea de Apel Comrat, pentru judecarea apelului în fond, în același complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Aliona Miron

judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc